

komponirane. Dekorativni stil najboljše poslikanih rimskih grobnic je podoben v bistvu četrtemu pompejanskemu slogu. Leta 1915. so se vršila pri in v cerkvi S. Sebastiano zunaj Rima arheološka izkopavanja, ki so privedla do važnih odkritij, zlasti so našli začasno grobnico sv. Petra in Pavla, kjer sta trupli apostolov počivali približno od leta 258. dalje, dokler jih niso v Konstantinovi dobi prenesli v novi baziliki, zgrajeni v čast apostolskima prvakoma. Pri tej priliki so tudi odkrili ostanke starorimske, antične vile s slikanimi prostori. Kako izgleda poslikan hodnik v tej vili, kaže slika (pril. 22.).¹ Vtis je čisto podoben več slikarjem v katakombah.

Največje in zato najhvaležnejše ploskve za poslikanje so bili v katakombah stropi grobnic. Stene niso bile tako pripravne, ker so bili ondi vsekani grobovi, ali navadni (loculi), ali z arkosoliji. Pri razdelitvi prostora na stropu, ki je ali raven ali le malo zaobočen, so se slikarji ozirali na pravilo, da so bile posamezne slike razvrščene koncentrično okrog glavne slike na sredi. Posamezna polja so ločile izprva geometrijske črte, pozneje so bile mejne črte bolj kombinirane. Tudi stene so bile primerno razdeljene. Slika stropa (pril. 23.) ni iz najboljše dobe, ni več klasično enotna, razdelitev je bolj razkosana in razdrobljena.

Preden preidemo k pregledu katakombskih slik glede na vsebino, še nekoliko o slikarjih. Verjetno je, da so prve grobnice, kamor so pokopavali kristjane, poslikali poganski slikarji. Pa tudi prvi krščanski slikarji so se izobrazili v poganski šoli, bodisi da so že kot kristjani vstopili v tako šolo, bodisi da so že izučeni slikarji postali kristjani. Slikarji katakomb niso bili umetniki na glas, pač pa so bili vrlo vajeni dekoracijskega slikarstva. Po predlogah šole so dobro znali uporabljati svoje slikarsko tehnično znanje. Zato so katakombske slikarije iz najstarejše dobe večinoma ornamentalne, dekorativne. Tudi poganski motivi so vmes, pa vedno le taki, ki niso žalili verskega in nravnega čuta. Pa kmalu so se krščanski slikarji osamosvojili in se ogibali vsega poganskega. Kar je v katakombah ostalo še iz antične, poganske umetnosti, so bili prizori, ki so že davno izgubili mitološko vsebino, ali pa so se morali ukloniti krščanskemu simboliziranju. Marsikaj je ostalo le slikarski drobiž.

Zdaj pa pogledimo natančneje katakombske slikarije. Najprej vprašanje: ali se dajo slike dati-

rati, kronološko razvrstiti? Fr. Ks. Kraus v svoji knjigi: »Geschichte der christlichen Kunst«, I., str. 87., pravi, da to še ni mogoče, čeprav bi bilo nujno potrebno. V ta namen bi morali imeti z vsemi modernimi reprodukcijskimi sredstvi natančno izvršene kopije starokrščanskih slik. Zdaj, ko ima krščanska arheologija tako delo in je Wilpert zbral in podal točna načela glede datiranja, je zadeva mnogo jasnejša. Razen na splošne kriterije, ki so: kraj in starost grobnic, datirani napisi, vsebina slik, naslanja Wilpert svojo kronološko razvrstitev še na dva kriterija: na tehnično izvršitev, zlasti podlago (omet) fresk in na obleko, v kakršni so slikane osebe. V datiranju fresk je bil Wilpert zelo vesten. Vpraševal je razne strokovnjake za mnenje, in glede najstarejših fresk, kakor piše, mu je pritrnil najboljši poznavalec Pompejev, profesor Mau.

Splošna razdelitev katakombskih slik, katerih najstarejše segajo še v prvo stoletje, bi bila sle-

Riba z evharističnima podobama.

*V cemet. Lucine, 1. polovica 1. stoletja.
Po Wilpert, Mal. d. Kat. Roms.*

deča. V prvem stoletju prevladujejo dekorativni motivi po pompejanskih vzorcih: ornament, putti, glave, pokrajine, rastline, cvetlice, živali, kandelabri, vaze i. dr. Iz sv. pisma je upodobljen dobri pastir, Daniel in Noe. Zglede imamo v galeriji Flavijev v cemeteriju Domitile. V 2. stoletju, in sicer že v prvi polovici tega stoletja, imamo že večji krog verskosimboličnih slik, dekorativni deli se umikajo in so le v postranski okras. Iz te dobe je petnajst kript. V 3. in 4. stoletju se krog bibličnih prizorov vedno razširja. Tudi slike iz realnega življenja se nahajajo in se nanašajo večinoma na stan ali obrt rajnega. Pa so le redke, vsaka zase je unikum.

Zgoraj smo rekli, da se nahajajo med kata-

¹ Prim. Röm. Quartalschrift f. christl. Altertumskunde u. f. Kirchengeschichte, 1915, str. 106 i. d.